

PAMĚŤ MÍSTA

Paměť místa

Ještě dřív než tu stál dům, ještě dřív než tu stála tvrz, ještě dřív než tu rostl prales a mýjely ledové doby, ještě snad předtím, kdy koule hořela a letěla poprvé po své dráze, pamatovalo si toto místo, i místa ostatní, všechny své podoby a sílilo svou paměť.

Jak potom necítit otáčivé kruhy, které vedou do středu a zpět. Paměť místa si zapamatovala každého, kdo na něm chytil svůj první dech, jako pamatovala věky i nekonečno, a přijala ho za svého.

Býval tu oheň, býval tu led, rostl tu les, stála tu tvrz, potom dům.
Dům s velikou zahradou a s pokladem.

Kdože ho mohl objevit? Babička říkala, že nejstarší z třetího kolena od té doby. K tomu, že sám přijde, jak tenkrát přišel k její bábě.

Vykopávaly zrovna brambory na zahradě, když její motyka o něco zazvonila a z hlíny se vyhrnul kotel zlata. Ještě se s omráčenou tetkou neprobraly, když začalo zvonit. Byl pátek tři hodiny odpoledne a bába s tetkou se už už shýbají nad kotel, když vtom se k nim od humen šátrá skrček Kuba.

„Co to tade máte?“ zakřičí a najednou se zlato s rachotem propadá, potápí se, už je pryč. A Kuba také. Však víme, kdo to byl a že si vzal na sebe jen jeho podobu.

„Měla sem na poklad něco svýho hodit. Nestratil be se,“ dušovala se bába babičce. „Ale třetimo koleno se okáže.“

Pověst o pokladu hrála chodidla všech děcek, když lítala po místech plných zlata. A stromy mohutněly, zahrada vyrůstala do rajske podoby na tak zralé a bohaté zemi.

Lidem v domě se vedlo i nevedlo. Někdy žili jako za světla, někdy jako potmě. Někdy se zdálo, že neumějí čekat ani věřit. Někdy se zdálo, že kdyby vykáceli a vykopali všechny stromy, rozryli zem až na kámen, nenajdou to, co chtěli.

Tak si už zašli v bloudění.

A paměť místa, které dřív bývalo oheň i led a znalo mnoho, paměť místa si kolikrát myslela své a čekala trpělivě na nové podoby, které je stejně neminou, ale o kterých lidé zatím nic nevědí, a možná dobře, že nemohou vědět. Někdy se zdál důležitý jen ten poklad, ale byl, nebo nebyl.

Možná, že bába babičky uměla jen dobře vyprávět. Možná však, že věděla víc než to, že zde stávala tvrz a před ní les, možná, že chtěla konejšit a trochu slibovala. Možná, že věděla, že každé místo má svou paměť.

Proto tvrdím, že poklad na takových místech vždycky býval a je. Že svítil a svítí pro každého, kdo si to přeje a kdo si to bude přát.

A kdyby na něj měli všichni zapomnět, jistě se znovu ukáže jako hádanka, slib a tajemství, aby si život nabral své nadšence znovu kurážně do plachet a nedal se darmo mást.

Věno

Zdi byly postaveny v noci. V okamžiku procitnutí. I se všemi výklenky a zaděnými vchody. I se střechami ve tvaru svorníku mezi nebem a zemí. Obrácenými k vycházejícímu slunci, k vyzvánění. Umíráčku i na lepší časy.

Doširoka posazené stavení se opíralo o svět všemi rohy. Doširoka založené základy kotvily prý v předpekli i v nebi. Rajske zahrady je držely v náručí.

A konejšily v nich pláče i vzněty.

Schůdky vzhůru

Stoupání k teplu v zimě, chlazení šlapadel v létě. Pod nimi devět sáhů bohaté země.

S ukládaným zlatem výhledů. Hospodářů, jejich synů, šestinedělek.

Ty nejpevněji zajíkávkami prsty přivazovaly dům, dvůr, toto místo k domovu.

Roztěkané duše se zastavovaly. Pod schůdky. A věčně zelené halouzky k otření tuláckých bot mluvily samy od sebe. O břevnu v každém oku.

Nahluchlí by je raději neviděli ani v lese. Natož pod schůdky do síně. Po kterých se stoupá, po kterých se nese. Co jsme nahospodařili.

Síň rozlehlosti

Dlaždice s cihlovou a kamennou barvou vzoru. To se čas držel rozlehlosti. Sahala k dobám v šeru. Kdy kámen zabíjel i ochraňoval.

To ten čtverec, na kterém jsi stál. A nebyls zbytečný ani sám. Jen si tě proměňovali na svou měnu.

Vytahovali vedle tebe bochníky chleba z pece. Kladli je na prkna podél zdi. Vážili tvou cennost vedle nich.

Jsi jako chleba? Jsi k podpalování vích?

V síni, co kamennou barvou rozlehlosti se vyrovnala rytířským, stál před sebou každý sám. Sám sebe přeměřoval podle stínu na dlaždicích, podle hladu v duši, v útrokách. Podle plašánka v srdci.

Ti, kteří obstáli, překračovali práh a směli vejít. Směli usednout.

U stolu zarůstali do kmene. Na špičky vystupovali k slunci v jeho větvení.

Sluneční oko

Upřené víc než půl dne na tamtu zem.

Mezi žebříkem vzhůru a psí boudou. Mezi věrností bez řetězu a střízlivou touhou. Dosahující jen k pokorným srdcím. Neboť na trámy a na střechy naléhal kosmos a dům i se všemi posvátnými místy držel mezi svými nehty.

Mohl ho vyzvednout. Mohl ho rozmáčkout.

Proto kdysi z útrov země odvážel hospodář vylámaný hřbet skály. Co mu nechtěl uhnout. Na sedmdesáti sedmi fůrách ho odvážel. Jen aby nechal sluncem zlatit vydobyté metry. Na cestě k domácí jistotě.

Lákal ji modlením i klením. Až přišla a sedla si na žebřík k výšinám. Lehla si u boudy se psem.

Stodola

Skulinami od suků, škvírami mezi prkny, otvorem pod vraty a pod střechou foukal sníh do stodoly. Na mlatě, studeném a zmrzlém jako mrazák na sto volů, navátý sníh do dlouhých něžných proužků a pruhů, do kopečků a třásní zvětšoval stodolu. Zdi ohozené hrubou omítkou dělaly dojem kůry prachstarého dubu či štuky, která se pod náparem kosmu zhroutila do vrásek a chmur, co visely ve

ztuhlých pavučinách. V koutech a závětrích.

Každou zimu v ní vanul vesmír, kam stodola sahala jako do své pravlasti.

Stodola, hluboká a mohutná kapsa času, uskříplá ve hvězdné rotaci, seděla jen tak zlehka, nakrajíčku, v konci zahrady. Její vrata se otevírala jen v létě. V zimě se chodilo dvířky a stačil krok, aby pod nohama šustily zlaté plíšky řezanky. Toho bohatství přesných čtverečků ovesné slámy, a tedy léta a jeho jistoty, že se hodiny stále otáčejí.

Tak jakýpak strach, že nebude co dát dobytku a dobytek nám? Jakýpak strach, když Bůh se dívá každou chvíli, jestli je dost otýpek, co čekají na pořezení, a počítá přehršle otrub jako naše Otčenáše říkané proházenou cestičkou od dvora ke stodole. Bylo v ní proto dost naděje s nebeským peřím na černých mohutných krovech. Ještě po devadesáti rocích z jejich dřeva voněly buky a hvězdy.

A přitom nikde nebyla zima dál od léta než ve stodole. Mlat, který v létě chladil a byl glazurově lesklý, se stal zastřeným zamrzlým zrcadlem. Žádný pohled dolů, jen nahoru. V létě stodola dýchala přerývanou vášní, teď byla vznášejícím se korábem, který má k zemi tak daleko jako my k jabloňovému květu.

Ani myši tu v zimě nedýchaly a Mařiny písničky umlkaly stejně se staženým hrdlem jako po létech Mařeniny, jako po létech Maniny, jako po létech Mařenčiny či nedávno Marie. Co mezi Božskými prsty jen tak proklouznutých nitek a nití se tu v lidech v létě zašmodrchá! A v zimě na vřeteně navije!

Protože zimní stodola ráno, v poledne i podvečer, v mrazu i tichu letí světelnou rychlostí k Boží hrsti. Je dobré vstoupit do ní po jednom. Co kdyby nás vynesla s sebou.

Loučka

Vesnice byla postavená jako každé slovanské hradiště. Uzavřená do mlčenlivého půlkruhu a otevřená vycházejícímu slunci.

Ještě se vypravuje o tom, jak lípové nekonečné lesy sahaly a vstupovaly touto branou až skoro k chatrčím, až skoro k tvrzi.

Dnes, když se v těch místech na Loučkách otevře jaro a brčalový kožich trávy tu a tam zakryjí dlaňovité listy blatouchů, s květy většími než kachní žloudek, když se vrbové proutí, jívy a ořeší u černého bažinatého potoka rozbují do šířky a výšky, každý věří, že v těchto místech muselo růst nejspíš lípové mlázi, potom dál panenky lipky, dál rozšafné lípy a že zvláště v korunách staletých kněžek musely létat roje včel a vzduch tu byl stejně sladký a těžký teď jako tenkrát, kousek na dosah plotů, hrazení a zdí.

Po Loučkách vedly měkké pěšinky mezi motýly všech barev, mezi luční kobylky a koníky, chocholouše, konipasy a střevlíky, mezi přání vážek.

Zvonění poledne a zvonků v trávě si umlouvalo dál dobré počasí a v potoce plula dřívka do řeky a do moří. Kraj se tu vyspal na růžích. Kraj se tu vyspal s medem.

V zimě zamrzala Loučka pavím ledem. Pod ním pluly obrazy jara a trávy, slunce a větru poháněného mraky a lesem.

Bílá neposkvrněná zem jiskřila až k návsí. A slunce nad ní postávalo a nemohlo se žádný den bez žalu rozloučit.

Bílá zem nesnášela křiky a husy držely v bílém peří své zobáky, protože to nebyly jenom husy, ale bývalé labutě a ještě dnes dovedly stát celé hodiny nehnutě, než zamávaly nad vším křídly.

Modrá a bílá ves

Stále ještě není noc, ale přes hvězdy letí bílé, nadýchané mraky. Teď zakryly měsíc. Bílá zem čeká. Teď vyplul jako srpek na zádech. Jako zlatý člun, zvoucí k odplutí.

Věští dobré počasí. Bude mráz, zubaté jiskrné sluníčko, bude padat jemný sypký sníh.

Bílá umrzlá zem čeká své zázraky. Zdálo se jí ještě před chvílí o jarních štěpařích, letních žencích, o podzimních sběračích. Teď však čeká na své babičky, své mudrlanty a své básníky.

Teď, když uhladila všechny rozbroje, vyrovnala zmoly, zlé rýhy na čele, na dlani, zlé stopy, zlá slova i nedobré sloty, ustrojila se do ticha a do pokoje a na sebe oblékla naškrobené bílé výšivky ze staré truhly na půdě.

Čeká své hosty v poklizené krajině se sepnutýma rukama na stole a dívá se moudře a starostlivě. Kdo uvěří, že všechno dobré i zlé je už v hlíně a že jeden chybný krok, jeden chybný déšť, paprsek nebo pohled, a co se dá počít.

Je pozdě večer, ne však noc. Noc má ráda všeho mnoho. Večer umí jít naproti a chytnout za srdce a vést a mluvit jímavě a čekat.

Čekat, jako čeká ona. – A přišly děti.

Utekly potají. Táhly za sebou sánky a stoupaly po cestě za ves, dál po bílé zemi, víc k obloze. Přešly napříč Mléčnou dráhou a zůstaly stát na kopci pod Malým vozem.

Ach, takovou modrou a bílou ves ještě neviděly. Takové ticho s černou hradbou lesa. Tak rozzářenou hvězdnou Petrovu hůl na nebi. Tak se jim ještě nedýchalo a tak se jim nikdy nepolykaly sliny a nesvíralo srdce a nikdy žádný pták jim nerozpřáhal křídla v hrudi a nechtěl ven. Do té bílé a modré krajiny, která v sobě dole schovávala teplou ves a v dálce se obtáčela lesy. A chtěl vzhůru mezi třepetavé hvězdy a nepoznaná síla bourala budoucí strachy, obavy a všechny popelavé časy a řeči.

Vzedmutá vlna země, té vznešené, věčné a utěšené, jim šuměla do uší a do krve. Její obraz podeplul všechna mělká pole v paměti a děti ještě nevěděly, že už nezmizí.

Že zůstane.

Že s ním budou růst a procházet přečpanými vlaky, životy a městy, mezi lomozem a hlukem křižovatek, kolem zdí z betonu, ze skla a lesku a že v tom světě odshora dolů popsané a křičící planety zůstane potopený jako hluboká kotva bílé a modré něhy.